

Голові спеціалізованої вченої ради
Д 17.127.03 в Класичному приватному
університеті
Огаренку Віктору Миколайовичу,
доктору наук з державного
управління, професору

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора наук з державного управління, професора

Коваль Ганни Володимирівни

на дисертаційну роботу **Заболотної Наталі Михайлівни**

«Молодіжні організації

як суб'єкт формування та реалізації державної політики»,

подану до захисту в спеціалізовану вчену раду Д 17.127.03

на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління

за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління

Ступінь актуальності обраної теми дослідження. Тема дисертаційного дослідження є актуальною та представляє значний науковий і практичний інтерес, оскільки трансформаційні процеси суспільства безпосередньо залежать від діяльності молодіжних організацій. Вітчизняний і міжнародний досвід засвідчує, що ефективність впровадження соціальних, економічних, політичних та інших реформ в державі залежить від активності молодого покоління у цих перетвореннях.

В Україні найбільш розповсюдженою формою впливу молоді на ці процеси є молодіжні організації, діяльність яких сьогодні охоплює усі сфери життя людини: освіта і наука, культура і мистецтво, спорт і охорона здоров'я, робота і відпочинок тощо. Виконуючи роль посередника між молодою людиною та державою, молодіжні організації повинні включатись в управління державними

справами й ухвалення управлінських рішень з метою врахування потреб молоді у забезпеченні життєдіяльності суспільства.

У той же час, на практиці спостерігаємо швидше поодинокі проекти молодіжних організацій, спрямовані на вирішення окремих проблем, ніж їх систематичну участь у формуванні й реалізації державної політики.

Міжнародна практика демонструє, що співпраця органів державної влади і молодіжних організацій як спосіб залучення молоді до розбудови держави, використання потенціалу молоді і в інтересах всього суспільства, і конкретного регіону, і на благо окремих молодих людей є необхідною передумовою успішної реалізації державної політики. Недосконалість молодіжних організацій як ретранслятора молодіжних думок, ідей, запитів й очікувань спричиняє дезорієнтацією органів влади у виробленні державної політики.

Вплив молодіжних організацій на формування державної політики вирізняється мірою залученості у процес вироблення політики, починаючи від винесення питання на порядок денний державної політики до оцінювання її результатів.

Їх вплив (молодіжних організацій) на творення та здійснення державної політики – це не тільки важлива теоретична, а й практична проблема, оскільки вона пов'язана з питаннями оптимізації державного управління, ефективного творення та результативного здійснення державної політики. Це вимагає пошуку шляхів розкриття та використання потенціалу молодіжних організацій як суб'єктів даного процесу.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що й досі проблема суб'єктності молодіжних організацій в процесі формування й реалізації державної політики в Україні не стала об'єктом системного вивчення вітчизняної державно-управлінської науки і, відповідно, не знайшла адекватного висвітлення в науковій літературі.

Всі ці обставини зумовлюють актуальність даного дослідження, яка

полягає в необхідності теоретичного обґрунтування, всебічного аналізу, дослідження проблем та перспектив суб'єктності молодіжних організацій у процесі вироблення державної політики в Україні.

Водночас для України процес суб'єктності молодіжних організацій є відносно новим, тому його основні теоретико-методологічні засади знаходяться на стадії свого наукового обґрунтування. Все це обумовлює необхідність заповнення «прогалини» в науці державного управління щодо розкриття теоретико-методологічних засад та науково-практичного обґрунтування механізмів формування та розвитку суб'єктності молодіжних організацій. Відсутність науково-дослідних робіт такої спрямованості зумовило виконання Н.М.Заболотною дисертаційного дослідження в рамках науково-дослідної роботи кафедри філософських та соціально-політичних наук Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України та безпосередньо пов'язане з комплексною науково-дослідницькою темою «Розробка пріоритетів регіональної кадрової політики у контексті розвитку публічної служби» (ДР № 0111U000251), де авторка, проаналізувала нормативно-правові засади суб'єктності молодіжних організацій у процесі формування та реалізації державної кадрової політики та запропонувала шляхи удосконалення законодавчої бази; науково-дослідної роботи «Механізми фінансового забезпечення формування та реалізації соціальної політики в умовах децентралізації» (ДР № 0118 U003337), де особистий внесок авторки, як відповідального виконавця, полягав у дослідженні форм та механізмів партнерської взаємодії органів влади з молодіжними організаціями в Україні у процесі формування та реалізації соціальної політики в умовах децентралізації.

Відтак, дисертаційне дослідження Н.М. Заболотної є своєчасним, актуальним й умотивованим науково-теоретичними та практичними потребами державно-управлінської діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Подана на рецензію дисертаційна робота, є одним із перших у сфері державного управління комплексних та системних досліджень, в якому здійснено теоретико-методологічне обґрунтування механізмів формування та розвитку молодіжних організацій як суб'єктів формування та реалізації державної політики.

Мета, завдання, об'єкт, предмет дослідження (стор.8-9) сформульовані логічно та коректно, що дозволило реалізувати авторський підхід у контексті розв'язання визначеної проблеми. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертації мають достатнє теоретичне, методологічне та емпіричне обґрунтування. При цьому достовірність розроблених у дисертації наукових положень, висновків і пропозицій зумовлена вдалим розв'язанням автором головних теоретичних завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження. Одержані наукові результати характеризуються аргументованістю і достовірністю, що підтверджується повнотою аналізу достатнього масиву спеціальної літератури, першоджерел за темою дослідження. Так, інформаційною базою дослідження стали: наукові праці зарубіжних та вітчизняних дослідників, монографії, наукова література з питань теорії та практики державного управління, політології, педагогіки та ін.; публікації в періодичних виданнях з вищезначених питань; закони та нормативно-правові акти України та інших держав тощо. Взагалі Н.М. Заболотною проаналізовано 255 джерел із досліджуваної проблематики, що становить суттєву фактологічну базу наукового дослідження. Варто зазначити, що авторкою дослідження використані й іноземні праці.

Для реалізації мети й завдань дослідження Заболотною Н.М. використано сучасну наукову методологію. Так, з урахуванням складності та багатоаспектності предмета дисертаційної роботи в основу її методології покладено методи, а саме: джерельний аналіз та вивчення наукових досліджень

для визначення сутнісних характеристик ключових понять дослідження; компаративний та логіко-семантичний методи визначення категорійно-понятійного апарату предмета дослідження; історичний та порівняльний методи дослідження розвитку молодіжних організацій, еволюції їх суб'єктності в процесі розвитку державотворення в Україні, зіставлення різних факторів впливу на предмет дослідження; системний аналіз виділення різноманітних елементів, внутрішніх і зовнішніх зв'язків та об'єднання їх у цілісну систему молодіжних організацій; контент-аналіз нормативно-правових документів, що здійснюють вплив на предмет дослідження; соціологічний метод опитування (інтерв'ю, експертне та анкетне опитування) для вивчення й узагальнення практичного досвіду; математично-статистичний аналіз динаміки розвитку молодіжних організацій в Україні, спрямованості їхньої діяльності та ресурсного забезпечення, що дозволило оцінити їх у динаміці, зіставити отримані факти із факторами соціального, економічного та політичного впливу; метод порівняльного аналізу для систематизації наявних класифікацій, а також для здійснення власної типологізації періодів розвитку молодіжних організацій і класифікації форм взаємодії органів влади з молодіжними організаціями; мережевий аналіз різноманітних форм горизонтальної взаємодії між молодіжними організаціями й органами влади, іншими інститутами громадянського суспільства та виявлення механізмів обміну ресурсами; структурно-логічне моделювання системи підготовки молоді до громадської активності, що здійснює вплив на формування внутрішніх чинників суб'єктності молодіжних організацій у державній політиці; абстрагування, аналіз і синтез для забезпечення всебічного й детального вивчення предмета дослідження, узагальнення відомих підходів, апробованих наукових думок, обґрунтування висновків та рекомендацій.

Дисертаційна робота побудована логічно, структуровано, послідовно. Всі розділи роботи взаємопов'язані між собою. У першому розділі – «Теоретико-

методологічні засади дослідження молодіжних організацій» проаналізовано стан дослідження феномену молодіжних організацій; уточнено категоріально-понятійний апарат, що визначає роль та місце молодіжних організацій в публічному управлінні. Узагальнення наукових підходів щодо визначення сутності феномену молодіжних організацій, що представлені в українському та зарубіжному науковому дискурсі, дозволило автору виявити використання різних вихідних принципів і підходів до формулювання їх сутності. На цій підставі дисертанткою надається визначення поняття «молодіжна громадська організація», що полягає у корелятивному зв'язку між двома дефініціями: «громадська організація» та «молодь», де остання обумовлює накладення на першу певних особливостей та обмежень, пов'язаних із такою соціальною групою як «молодь». Тобто молодіжна громадська організація має ті ж ознаки, що й громадська організація: добровільність, незалежність, неприбутковість, суспільна корисність тощо. У той же час їй притаманні особливі риси, які спричинені специфічністю її учасників – молодих людей (стор. 26). Одержані результати допомогли Н. М. Заболотній у подальшому розробити бачення молодіжних громадських організацій з кількох позицій: як самостійну систему; як підсистему молодіжного громадського руху; як елемент громадянського суспільства в системі публічного управління (стор. 27). У свою чергу, сформований у роботі авторський підхід до бачення суб'єктності молодіжних організацій дозволив визначити сутність поняття, а саме під «молодіжною громадською організацією» авторка пропонує розуміти складну систему, основними елементами якої є молоді люди, яка має свою внутрішню будову із відповідними взаємозв'язками, виступає самостійним елементом більш складних систем і взаємодіє із зовнішнім середовищем (стор. 29).

До вагомого теоретичного доробку авторки також можна віднести зроблений аналіз системи та структури молодіжних громадських організацій, і як висновок слід констатувати, що молодіжні організації в Україні постійно

розвиваються, взаємодіють із зовнішнім середовищем, займають відповідне місце у суспільстві, мають складну будову, визначною рисою якої є демократичність створення та існування, різноманітність типів, видів і форм, а також ієрархічність.

У другому розділі – «Державне регулювання діяльності молодіжних організацій» – досліджено нормативно-правові засади суб'єктності молодіжних організацій, проаналізовано ресурсне забезпечення діяльності молодіжних організацій, структуровано молодіжні організації в структурі суб'єктів державної політики.

Автором дисертаційної роботи слушно акцентується увага на тому аргументі, що провідним та природнім джерелом утворення молодіжних організацій є спільність інтересів, поглядів та мети, досягнення якої можливе лише завдяки спільним діям в умовах певної формалізованої організації. Це зумовило авторку під суб'єктністю молодіжної організації вбачати її здатність брати участь у розробці, прийнятті та впровадженні державної політики, здійснюючи вплив на життєдіяльність суспільства з метою задоволення його потреб, яка обумовлюється суб'єктивними й об'єктивними чинниками (стор. 72). З огляду на це, Н.М. Заболотна для більш повного відображення взаємовідносин молодіжних організацій з органами влади доцільно пропонує розглянути нормативно-правову базу молодіжних організацій України як одного з об'єктивних чинників їх політичної суб'єктності.

Досить цікавим у даному контексті виглядає обґрунтування в дисертаційній роботі питання розвитку молодіжних організацій та їх правового поля діяльності, адже перед Україною сьогодні стоїть завдання подальшого наближення вітчизняного законодавства до відповідних європейських стандартів, що передбачає створення сприятливих правових та організаційних умов для діяльності інститутів громадянського суспільства, зокрема для

заохочення залучення громадян та їх участі у процесах прийняття державних рішень.

До вагомого доробку авторки також можна віднести зроблений аналіз ще однієї необхідної умови суб'єктності молодіжних організацій – наявність ресурсів, котрі вони мобілізують для здійснення впливу впродовж різних етапів процесу вироблення політики (стор. 91). Молодіжні організації в Україні постійно розвиваються, взаємодіють із зовнішнім середовищем, займають відповідне місце у суспільстві, мають складну будову, визначною рисою якої є демократичність створення та існування, різноманітність типів, видів і форм, а також ієрархічність, але разом з тим поодиноким в Україні залишається такий механізм залучення власних доходів, як соціальне підприємництво – підприємницька діяльність неприбуткової організації, дохід від якої прямує на реалізацію статутних цілей організації.

У третьому розділі – «Реалізація суб'єктності молодіжних організацій у практичному вимірі» – проаналізовано взаємодію органів державної влади та молодіжних організацій. Особливу увагу привертає ґрунтовне дослідження особливостей діяльності молодіжних організацій на регіональному рівні (стор. 157). На цій підставі автор досить логічно визначає, що більшість із існуючих форм взаємодії молодіжних організацій і органів влади не знаходять широкого застосування на практиці, особливо на районному (міському) рівні. У зв'язку із цим для підвищення ефективності взаємодії органів влади з молодіжними організаціями, розвитку партнерських відносин доцільно активно використовувати як вже закріплені в чинному законодавстві України форми взаємодії, так і перевірені вітчизняним і міжнародним досвідом, такі форми взаємодії як: фінансова підтримка діяльності молодіжних, студентських організацій та інших об'єднань, діяльність яких спрямована на підвищення активності громадської молоді; залучення молодіжних організацій до розробки, виконання й громадської експертизи проектів законодавчих актів і програм

соціального розвитку; розробка механізму розміщення та укладання договорів державного замовлення; створення асоційованих структур (державно-громадські, громадсько-державні фонди, асоціації, партнерства і так далі), які мають визначене коло завдань і створюються за принципом цільового підходу для їх досягнення та вирішення; створення різних спільних консультативно-дорадчих органів, експертних рад, комісій, груп тощо; проведення цілеспрямованої політики з підготовки кадрів та взаємного навчання державних службовців та представників інститутів громадянського суспільства навичкам і практиці роботи в партнерстві один з одним; інші прийнятні/визначені суб'єктами взаємодії форми.

Авторкою також запропоновано особливості діяльності молодіжних організацій на регіональному рівні.

Отже, структура дисертації чітка і зрозуміла, матеріал викладено грамотно та послідовно, авторські висновки та узагальнення підтверджені науковим аналізом. Висновки за кожним розділом є обґрунтованими, достовірними, повними та відповідають поставленим завданням.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів. Дисертаційне дослідження є самостійною науковою працею в галузі державного управління, у якій автором отримано нові науково обґрунтовані результати, що розкривають теоретичні, методологічні засади та механізми суб'єктності молодіжних організацій у процесі формування й реалізації державної політики та розробці на цій основі практичних рекомендацій щодо шляхів оптимізації їх взаємодії з органами державної влади. Дисертація є комплексним дослідженням механізмів формування та реалізації державної політики України, в якому розглядається сутність молодіжних організацій як дієвих суб'єктів державної політики в Україні.

Вперше у вітчизняній науці державного управління дисертанткою:

– представлено поняття «молодіжна організація» як складну систему, основними елементами якої є молоді люди; вказана система має свою внутрішню будову і відповідні взаємозв'язки, виступає самостійним елементом більш складних систем і взаємодіє із зовнішнім середовищем;

– запропоновано під «суб'єктивністю молодіжних організацій» вбачати зумовлену суб'єктивними й об'єктивними чинниками здатність за допомогою власних ресурсів у взаємодії з іншими інститутами громадянського суспільства та органами влади брати участь у процесі вироблення державної політики з метою задоволення потреб різних верств населення, а не виключно молоді;

– виділено в контексті перспективних напрямів удосконалення і реалізації державної політики комплексний механізм її формування і реалізації, який включає роль молодіжних організацій як дієвих суб'єктів державної політики в Україні;

систематизовано :

– періодизацію сучасного етапу розвитку молодіжних організацій в Україні;

– для більш повного відображення взаємовідносин молодіжних організацій з органами влади їхню класифікацію доповнено ще одним (сьомим) типом – «організації-колабораціоністи (пристосуванці)», які визначено як такі, що співпрацюють з органами державної влади задля певних привілеїв, вигоди тощо;

– форми взаємодії молодіжних організацій з органами державної влади;

– уточнено понятійно-категоріальний апарат теорії державного управління через виокремлення складових поняття «молодіжні організації», що формується, здійснюється і оцінюється органами державного управління та громадськістю; конкретизацію поняття «державна політика» як ухвалене на конституційних засадах із залученням молодіжних організацій стратегічне рішення з чітким визначенням результатів, яке є засобом забезпечення

суспільних потреб у тій чи іншій сфері і реалізується органами державного управління;

дістало подальший розвиток:

– поняття «державна фінансова підтримка»; розтлумачено через введення фінансово-економічних термінів для визначення різних видів такої підтримки молодіжних організацій органами влади, зокрема «субсидія», «субвенція», «дотація», «пільги», «заохочення»;

– досліджено ресурсне забезпечення молодіжних організацій та визначено можливі шляхи їх наповнення та взаємообміну, зокрема з іншими інститутами громадянського суспільства та органами влади.

Також визначено авторські положення, які удосконалили та дістали подальшого розвитку в науці державного управління. Вивчення тенденцій та факторів, які впливають на участь молодіжних організацій у формуванні та реалізації державної політики в Україні, дозволило рекомендувати:

1. Налагодити партнерство органів влади із молодіжними організаціями та останніх із іншими інститутами громадянського суспільства:

2. Передбачити на базі регіональних центрів підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, керівників державних підприємств, установ та організацій та відомчих закладів післядипломної освіти (інститутів, центрів підвищення кваліфікації, ін.) проведення навчальної короткострокової програми з розвитку здатності до партнерства взаємодії суб'єктів державної політики.

3. Запровадити систему трирівневої підготовки молоді до громадської активності, забезпечивши міжвідомче співробітництва (молодіжні інститути цієї системи перебувають у сфері управління різних органів влади), горизонтальної взаємодії між представниками одного рівня, міжрівневу інтегрованості (від нижчого до вищого рівня) та наставницьку інтеракцію (від вищого рівня до нижчого).

4. Розробити та ввести у практику програми стажування представників молодіжних організацій в органах місцевого самоврядування та у Верховній Раді України.

5. Створити он-лайн платформу «Молодіжне суспільство», використовуючи програмний додаток «Civil Societyapp» та механізми е-врядування.

6. Удосконалити ювенальне законодавство.

Таким чином, розроблені та обґрунтовані в дисертаційному дослідженні наукові положення та рекомендації, з урахуванням досягнутого ними рівня новизни, є основою для вирішення практичних завдань, пов'язаних з упровадженням механізмів формування та розвитку молодіжних організацій.

Повнота викладу основних результатів дисертації в опублікованих працях. Найважливіші теоретичні та практичні досягнення дисертантки викладені в 22 наукових працях, з яких: 8 – статті в наукових фахових виданнях України, 1 – стаття в зарубіжному виданні; 1 – стаття в науковому журналі, який включено до міжнародних каталогів наукових видань і наукометричних баз (РИНЦ, ScholarGoogle, OAJI, CiteFactor, ResearchBible, IndexCopernicus), 12 – матеріали конференцій.

Практичне значення і впровадження результатів дослідження. Теоретична обґрунтованість, використання багатоджерельної бази і різноманітних методів дослідження зумовили наукову новизну, теоретичну й практичну значущість дисертаційного дослідження Н.М.Заболотної.

Практичне значення отриманих результатів Наталією Заболотною визначається тим, що теоретичні та методологічні положення й висновки, сформульовані в дисертаційному дослідженні, є основою для вирішення практичних завдань державного управління в частині забезпечення умов для реалізації суб'єктності молодіжних організацій у формуванні та реалізації державної політики в Україні. Практична значущість роботи

реалізується у встановленні залежності суб'єктності молодіжних організацій від стану їх інституційної спроможності, що обумовило розробку тривірневої системи підготовки молоді до громадської активності та формулюванні базових принципів для її ефективного функціонування.

Актуальними є сформульовані в роботі пропозиції щодо удосконалення державного регулювання суб'єктності молодіжних організацій в Україні. Ці рекомендації та інші практичні результати дослідження використані Міністерством молоді та спорту України (довідка про впровадження від 12.10.2015 № 8237/3.4).

Основні положення дисертаційного дослідження впроваджено в поточну діяльність Вінницької обласної державної адміністрації, її структурних підрозділів та районних державних адміністрацій Вінницької області. Зокрема пропозиції щодо формування та підвищення ефективності системи підготовки молоді до громадської активності та посилення інституційної спроможності молодіжних організацій області враховані у проекті Обласної цільової соціальної програми «Молодь Вінниччини» на 2016 – 2020 роки (довідка про впровадження від 15.10.2015 № 01.01-64/6966).

Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів Вінницької області видав і розповсюдив підготовлені дисертантом методичні матеріали для навчальних програм з розбудови партнерської взаємодії органів влади та молодіжних організацій, які мають як теоретичне, так і практичне значення для забезпечення участі молоді у формуванні та реалізації державної політики у відповідності до європейських стандартів та в контексті розбудови громадянського суспільства в Україні (довідка про впровадження від 12.10.2015 № 205).

Теоретичні положення й практичні рекомендації щодо інтеграції виховної роботи загальноосвітніх закладів, позашкільних навчальних закладів у систему підготовки молоді до громадської активності, сформульовані у дисертаційному

дослідженні, враховані Вінницькою академією неперервної освіти під час підготовки навчальних планів та робочих анотованих освітньо-професійних програм підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема оперативної школи методичної служби для методистів районних (міських) методичних кабінетів, які відповідають за виховну роботу та заступників директорів з виховної роботи (довідка про впровадження від 14.10.2015 № 198).

Результати проведеної автором роботи використовувалися в навчальному процесі Львівського державного університету безпеки життєдіяльності при викладанні дисциплін з підготовки фахівців з державного управління «Публічне управління та адміністрування», «Державне управління та місцеве самоврядування» та інші (довідка про впровадження від 16.02. 2021 р. №3490/4).

Окрім того, вважаємо, що основні оригінальні положення та висновки дисертаційної роботи можуть бути використані при підготовці навчальних та практичних посібників з підготовки фахівців у сфері публічного управління, які співпрацюють з громадськими молодіжними організаціями.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам. Ознайомлення зі змістом дисертаційної роботи Н.М.Заболотної, дозволяє відзначити змістовність та логічність побудови викладеного матеріалу, обґрунтованість основних наукових положень, висновків і пропозицій, які сформульовані здобувачем самостійно. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Суттєве доповнення до роботи складає низка порівняльних таблиць та інший ілюстративний матеріал. Робота характеризується науковою новизною та відображає особистий внесок в обґрунтування теоретико-методологічних і методичних положень для вирішення проблеми, що полягає у розробці механізмів формування та розвитку молодіжних організацій, а також у виробленні конкретних рекомендацій щодо їх практичного упровадження в Україні. Дисертаційна робота написана на високому науково-теоретичному рівні,

узагальнює багатий теоретичний і практичний матеріал. Стиль дисертації відповідає вимогам науковості, логічності, послідовності. Широка джерельна база роботи, аналіз великої кількості нормативних вітчизняних та зарубіжних документів свідчать про наукову ерудицію та компетентність дисертанта. Дисертаційна робота оформлена з дотриманням вимог, встановлених для відповідного виду робіт.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації.

Детальний аналіз дисертаційної роботи й автореферату Н.М. Заболотної дає підстави констатувати ідентичність автореферату й основних положень дисертації. Представлені в авторефераті наукові положення, висновки і рекомендації повно розкриті й обґрунтовані в тексті дисертаційної роботи. Автореферат не містить інформації, що відсутня у дисертаційній роботі.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації та автореферату. Оцінюючи дисертаційне дослідження в цілому позитивно, можна вказати на деякі дискусійні положення дисертаційної роботи та зробити такі зауваження:

1. Актуальність дослідження посилено б наведенням статистичних даних щодо ефективності діяльності молодіжних організацій в закордонних державах.

2. У другому розділі дисертації «Державне регулювання діяльності молодіжних організацій» автор зазначає, що перед Україною сьогодні стоїть завдання подальшого наближення вітчизняного законодавства до відповідних європейських стандартів, що передбачає створення сприятливих правових та організаційних умов для діяльності інститутів громадянського суспільства, зокрема для заохочення залучення громадян та їх участі у процесах прийняття державних рішень. Головним документом, який визначає стосунки між органами влади і молодіжними організаціями в об'єднаній Європі, є переглянута Європейська хартія участі молоді в громадському житті на місцевому і

регіональному рівні, яка акцентує увагу на принцип спільного управління і систему ухвалення рішень спільно з молодими людьми і молодіжними організаціями в тих сферах політики, що стосуються молодих людей. З тексту дисертаційної роботи не зовсім зрозуміло те, як саме будуть створюватися сприятливі умови для діяльності інститутів громадянського суспільства, зокрема для заохочення залучення громадян та їх участі у процесах прийняття державних рішень.

3. Автор наводить оцінку громадських організацій щодо достатності й потрібності певних знань (стор. 154). У якості рекомендації можна побажати включити такі складові для порівняння, як вплив на роботу органів об'єднаних територіальних громад. Це посилює б науковість висновків автора про участь молоді в діяльності ОТГ.

4. Здобувачка пропонує проводити зустрічі з керівниками профільних галузей, зокрема освіти, культури, охорони здоров'я тощо, а також констатує факт про відсутність практики проведення таких заходів у районах (містах). Було б доцільним окреслити методику організації підготовки таких зустрічей.

5. Як побажання зазначимо на доцільності наведення конкретних фактів, що ілюструють ефективність співпраці органів влади з молодіжними організаціями..

6. Доцільно продовжити дослідження в напрямі розробки проекту нормативного документа на рівні національного Закону/Стандарту з метою формування відповідної системи підготовки молоді до здійснення політико-управлінської діяльності.

Водночас висловлені зауваження та рекомендації багато в чому впливають зі складності і багатогранності досліджуваної теми і ніяким чином не зменшують наукову цінність роботи, яка в межах визначених автором мети та завдань є цілісним, ґрунтовним, завершеним дослідженням актуального

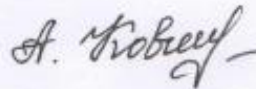

наукового завдання державного управління та свідчить про високий рівень професійної підготовки здобувача й демонструє наявність власної авторської позиції.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Заболотної Наталії Михайлівни «Молодіжні організації як суб'єкт формування та реалізації державної політики» є самостійним, завершеним, логічним науковим дослідженням, виконаним на актуальну тему, містить науково обґрунтовані теоретичні результати та наукові положення. Актуальність обраної теми дисертації, ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, новизна та повнота викладу в опублікованих працях повністю відповідають вимогам до кандидатських дисертацій, оформлена у відповідності до вимог МОН України та Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління.

Офіційний опонент:

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри соціальної роботи,
управління та суспільних наук
Львівського державного
університету безпеки життєдіяльності

Ганна КОВАЛЬ

Підпис професора Коваль Ганни засвідчує:
Учений секретар
Львівського державного університету
безпеки життєдіяльності доцент

Роман ЛАВРЕЦЬКИЙ